

Mitraizm

„**Mitra** jest bóstwem Indów i Irańczyków jeszcze z przed ich rozłączenia. W religii Awesty gra rolę ważną, ale nie przeważającą; jest to bóg świetlisty, dobry dla ludzi, poręczyciel wierności, z kilkoma miłemi rysami Apolinina greckiego. Ale Mitra był, jak się zdaje, głównym bogiem innej sekty perskiej, odmiennej od tej, której wierzenia stały się religią urzędową Sassandiów. Ten to właśnie kult ludowy żołnierze rzymscy i posiłkujący żołnierze wschodni **rozpowszechnili na całym Zachodzie, począwszy od I – go wieku**, i on to zdawał się przez pewien czas **zachwiewać losem chrystjanizmu**. (...) Przyjęty przez cesarza Kommoda mitraizm był tem więcej zwalczany przez chrześcijan, im więcej był podobny do chrystjanizmu; ale mimo poparcia Juljana, który wprowadził misterja Mitry do Konstantynopola, drugiej stolicy Cesarstwa, nie mógł się oprzeć szturmom nowej religji. Już od roku 400 mithraea były zburzone, kult zakazany; być może włókł długo jeszcze ukrytą egzystencję, ażeby przyczynić się później do odrodzenia manicheizmu, irańskiego, jak on. Ofiara byka zdaje się wskazywać, że kult Mitry pod swą najstarożytniejszą postacią był czcią byka świętego, upodobnionego słońcu, którego zabijano jako boga, i którego mięso i krew były spożywane **nawieczerzy komunijnej**. Mitra, zabijający byka, jest wynikiem zdwojenia, jakie nieraz znajdujemy we wszystkich religiach, które przeszły od toteizmu do antropomorfizmu. Analogje z chrystjanizmem można streścić w sposób następujący: Mitra jest pośrednikiem między Bogiem a człowiekiem; zapewnia zbawienie ludzi przez ofiarę; jego kult obejmuje **chrzest**, [oraz **bierzmowanie** – przyp.], **komunję** [składająca się z chleba i wody, lub z mieszaniny wody i wina; przyjmowana, tak jak w chrześcijaństwie, **na pamiątkę ostatniej wieczerzy Mistrza z uczniami**; hostie opatrzone były **znakiem krzyża** – przyp.], **posty**; jego wierni nazywają się **braćmi**; wśród duchowieństwa mitrjackiego są mężczyźni i kobiety, co ślubują celibat; jego etyka jest imperatywna i identyczna z chrześcijańską. Ojcowie Kościoła nie mniej byli uderzeni temi podobieństwami, niż poganie. Święty Augustyn odpowiada, że pewien kapłan azjatycki (Attisa lub Mitry - przyp.) powiedział mu razu pewnego, że czczą tego samego Boga. Około roku 200 Tertulljan dla wytłomaczenia podobieństw mitraizmu i chrystjanizmu powołuje **sztuki diabła**. Oto dlatego, że nie mógł przypuścić plagjatu, zważywszy niewątpliwie c z e ś n i e j s z e p o w s t a n i e o b r z ę d ó w m i t r j a c k i c h. Z drugiej strony poganie nie oskarżali również chrześcijan o plagjat na mitraizmie. Narzuca się wniosek, że chrystjanizm i mitraizm mają jako wspólne źródło, w części przynajmniej, jedną lub więcej z tych starych religji azjatyckich, których znamy tylko postaci względnie nowoczesne, i które miały, jako cechy istotne, ofiarę boga i komunję. Co do tożsamości etyki obu religji, nikt nie wytłomaczy jej lepiej i prościej niż, Anatol France: **"Każda epoka ma swą moralność panującą, która nie wynika ani z religji ani z filozofji... Ponieważ moralność jest sumą przesądów społeczności, ale nie mogłoby egzystować dwóch etyk współzawodniczących w tym samym czasie i tem samem miejscu"**. Idzie, rzecz prosta, o moralność, której się wymaga od innych; w epoce, kiedy zatriumfował chrystjanizm, **chrześcijanie i poganie byli zgodni co do niej i zgadzali się również, z rzadkimi wyjątkami, żeby jej wcale nie praktykować.**„ [1]

W Mitraizmie było również siedem sakramentów (w Kościele od 1140 r., jako dogmat od 1439). Mitraiści powoływali się na objawienie, sądili, że u zarania dziejów był potop, a zwieńczeniem świata będzie Sąd Ostateczny. Wierzyli nie tylko w nieśmiertelność duszy, ale i w zmartwychwstanie ciał.

„Paralele występują też w dziejach rozwoju obu religii. Podobnie jak chrześcijaństwo, mitraizm był początkowo szczególnie atrakcyjny dla niższych warstw społecznych, a przez wykształconych Greków i Rzymian traktowany pogardliwie, ale nieco później kult ten został jednak zaakceptowany również przez środowiska wpływowe — co powtórzyło się w historii chrześcijaństwa. (...) «W tych bractwach - pisze w swojej klasycznej monografii kultu Mitry Cumont — ostatni często bywali pierwszymi, a pierwsi ostatnimi, przynajmniej z pozoru». Na przełomie III i IV wieku mitraizm był łatwiejszy do zaakceptowania przez dwór cesarski niż chrześcijaństwo. Dioklecjan, Galeriusz i Licyniusz ofiarowali Mitrze — jako opiekunowi imperium — świątynię w naddunajskim Carnuntum. Maksymian kazał wybudować mitreum w Akwilei. Kult zyskał wyznawców aż po Hiszpanię i aż po Ren. Poświęcone Mitrze sanktuaria powstały w Londynie i w Paryżu. Pewne ślady pozostawiła po sobie religia mitraistyczna nawet w Szkocji. Podówczas wydawało się, że pod względem zasięgu oddziaływania i liczby wyznawców wręcz prześcignęła ona chrześcijaństwo, którego wyznawcy żywili do niej

szczególną nienawiść i dopatrywali się w niej najsilniejszej przeciwniczki; zarazem był to najpotężniejszy kult spośród tych, które trzeba uznać za prekursorskie wobec chrystianizmu. Później jednak katoliccy cesarze zakazali wyznawania mitraizmu, tak jak wszelkich innych kultów. chrześcijanie, podjudzani przez Kościół, jeszcze w IV wieku wszędzie prześladowali czcicieli Mitry, mitrea zaś ograbiano, a kapłani tego kultu byli zabijani i grzebani w zrównanych z ziemią świątyniach. W ruinach mitreum w Saalburgu znaleziono szkielet spętanego pogańskiego kapłana. Zwłoki pozostawiono niegdyś w miejscu sanktuarium, by je na zawsze zbeczczyć. Zdaniem niektórych badaczy, wyrugowanie tej wiary udało się dlatego tylko, że chrześcijanie budowali po prostu swoje kościoły nad tamtymi sanktuariami. W rozumieniu ludzi antyku pozbawiano przez to dawniejszego boga jego wszechmocy albo też przestawał on w ogóle egzystować. Cała krypta mitraistyczna znajduje się na przykład pod kościołem św. Klemensa w Rzymie. Ołtarz chrześcijański postawiono niemalże dokładnie nad pogańskim. Ale najwięcej mitreów, bo aż czterdzieści (kilkanaście w najbliższych okolicach Frankfurtu nad Menem) wykryto w Niemczech, tu bowiem oraz w prowincjach naddunajskich znajdowały się najsilniejsze bastiony kultu Mitry." [2]

Przypisy:

[1] "Orpheus - Historia Powszechna Religij" - Salomon Reinach, Księgarnia F. Hoesicka, Warszawa 1929

[2] "I znowu zapiał kur - Krytyczna historia Kościoła" - Karlheinz Deschner, Uraeus, Gdynia 1996; t.1, s. 108-109

(Publikacja: 27-07-2002)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1532) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1532>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora.

Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej,

w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl